

HELCOM:s rekommendation 42–43/2

Antagen den 20 oktober 2021 med beaktande av artikel 20 stycke 1 punkt c i Helsingforskonventionen

ÄNDRINGAR I DEL II I BILAGA III TILL HELSINGFORSKONVENTIONEN FRÅN 1992 "KRITERIER OCH ÅTGÄRDER BETRÄFFANDE FÖRHINDRANDE AV FÖRORENING FRÅN LANDBASERADE KÄLLOR"

KOMMISSIONEN, som BEAKTAR förfarandet för ändringar i bilagorna till Helsingforskonventionen från 1992, sådant det lyder i artikel 32 i konventionen, HAR BESLUTAT

a) ändra del II i bilaga III till 1992 års konvention om skydd av Östersjöområdets marina miljö i enlighet med bilagan till denna rekommendation,

b) be depositarieregeringen underrätta de fördragsslutande parterna om dessa ändringar med kommissionens rekommendation om godkännande, och

c) bestämma att de godkända ändringarna ska träda i kraft ett år efter att denna HELCOM-rekommendation har godkänts,

BER de fördragsslutande parternas regeringar rapportera om genomförandet av ändringarna i bilaga III i enlighet med uppgjorda tidsfrister och artikel 16 stycke 1 i Helsingforskonvention från 1992

Reviderad bilaga III "Kriterier och åtgärder beträffande förhindrande av förorening från landbaserade källor"

Del II: Förebyggande av föroreningar från jordbruket

Regel 1: Allmänna bestämmelser

I enlighet med de relevanta delarna i denna konvention ska de fördragsslutande parterna vidta de åtgärder som beskrivs nedan och ta hänsyn till de bästa miljövärdsmetoderna (BEP) och bästa tillgängliga teknik (BAT) för att minska föroreningarna från jordbruket. De fördragsslutande parterna ska utarbeta riktlinjer för de ämnesområden som beskrivs nedan och rapportera till kommissionen.

Regel 2: Växtnäring

1. Definitioner

I regel 2 i del II i bilaga III tillämpas följande definitioner:

1. "Miljövänligt" avser ett sätt (att göra något) som säkerställer så små negativa effekter som möjligt eller de minst negativa effekterna på närliggande vattendrag, jordmånen, atmosfären och livsmiljöer.

2. "Näringsöverskott" avser att ett positivt överskott i näringsbalansen är lika med skillnaden mellan de näringsämnen som hamnar i marken och de näringsämnen som urlakas ur marken i förhållande till den jordbruksmark som används. Näringsämnen hamnar i marken i form av kväve/fosfor som finns i växtavfall, kväve/fosfor som binds i frön, kväve som härstammar från atmosfären, kväve som binds i baljväxter samt mineralgödsel och organiska gödselmedel, och näringsämnena avlägsnas tillsammans med den bärgade skörden/skördade slåttervallen.

3. "Näringsförlust" avser att näringsämnen (oavsiktligt) sprids via vatten, luft eller partiklar så att de är oåtkomliga för växterna och hamnar i vatten eller atmosfären.
4. "Näringssituation på åkrar" avser den mängd näringsämnen som växterna har tillgång till i jordmånen (åkern) med beaktande av de näringstillgångar som direkt och eventuellt finns tillgängliga för växterna. Mängden olika näringsämnen varierar avsevärt med tiden (i en viss åker/jordmån) och därför bör halterna av enskilda näringsämnen fastställas.
5. "Organiskt gödselmedel" avser ett gödselmaterial som innehåller organiskt material eller näringsämnen och som kan härstamma från kreatursgödsel, avloppsslam eller andra organiska restmaterial. Organiska gödselmedel är till exempel kompost eller rötningsmaterial.
6. "Fast kreatursgödsel" avser sådan naturgödsel från produktionsdjur som har en hög torrsubstanshalt och som inte rinner till följd av gravitationen och inte kan pumpas, och som därmed kan lagras i en stack. Den kan innehålla strömaterial och/eller foderrester.
7. "Flytande kreatursgödsel/flytgödsel" avser sådan naturgödsel från produktionsdjur som rinner till följd av gravitationen eller som kan pumpas. Den kan innehålla en del strömaterial eller tvättvatten från produktionsbyggnaden eller mjölkningssystemet. Torrsubstanshalten är låg.
8. "Mineralgödsel" avser ett gödselmaterial som innehåller näringsämnen men inte organiskt material, ibland kan den också benämnas "kemiskt gödselmedel" eller "oorganiskt gödselmedel". Den kan också produceras genom behandling av organiska gödselmedel, vilket ger upphov till oorganiska fabrikat såsom ammoniumsulfat eller struvit.
9. "Organiska restmaterial" avser organiskt material som tillsammans med det organiska material som innehåller näringsämnen hamnar i jordmånen, inbegripet kreatursgödsel, avloppsslam, organiskt avfall, slam från industrin och restprodukter från kulturväxter.
10. "Utnyttjandegrad" avser i fråga om kväve den procentandel av totalkvävehalten i organiska gödselmedel eller organiska restmaterial som växterna utnyttjar eller kommer att utnyttja. Detta innebär att totalkvävehalten i organiska gödselmedel eller organiska restmaterial inte omedelbart kan användas för växternas konsumtion. Utnyttjandegraden anses vara "hög" om utnyttjandeprocentandelen är betydligt högre än ammonium-/mineralkvävets andel av totalkvävehalten.
11. "Fytotillgänglighet" avser användningsbarhet för växterna: i vilken mån det är möjligt för en växt att ta upp föreningar, såsom näringsämnen, (skadliga) ämnen och så vidare via växtens delar under eller ovan jord.
12. "Biotillgänglighet" avser i vilken mån det är möjligt för en organism att ta upp föreningar, såsom näringsämnen, (skadliga) ämnen och så vidare.
13. "Skadligt ämne" avser ett ämne som kan störa, minska eller försämra ämnesomsättningen i en eller flera organismer eller balansen i ett ekosystem, eller förstöra dessa.
14. "Lagringskapacitet" avser den totala lagringsmängd flytgödsel eller fast gödsel som uppfyller kriterierna för miljömässigt gynnsam lagring. I tillräcklig kapacitet ingår den vattenmängd som kommer från källor såsom rengöring av utrymmen och så vidare, samt (beroende på om lagringsbehållaren är skyddad mot regn eller inte) den totala mängd regnvatten som kommer in i behållaren.
15. "Spridning" avser tillförsel av gödsel till marken, inklusive spridning på ytan, nedmyllning eller bearbetning in i jordmånens ytlager.

16. "Bästa tillgängliga spridningsteknik" avser den teknik som – med den nuvarande tekniska utvecklingsnivån – orsakar minst (närings)förlust och (närings)utsläpp.

17. "Mineralisering" [inom markvetenskap] avser nedbrytning av organiskt material i jordmånen genom inverkan av mikroorganismer till enkla oorganiska ämnen eller mineraler som kan användas av växter. Mängden beror på det material som ska mineraliseras och mikroorganismernas levnadsförhållanden, såsom temperatur, syretillförsel, markens fuktighet och så vidare.

18. "Öppen jord" avser mark utan ett växttäck.

19. "Humus" avser allt sådant dött organiskt material i jordmånen som härstammar från nedbrytning av växter och djur och som kan vara naturligt förekommande eller orsakas av mänsklig aktivitet.

20. "Vegetationsperiod" avser den tid på året då förhållandena möjliggör växternas tillväxt. (En klimatberoende) vegetationsperiod sammanfaller inte nödvändigtvis med en kulturväxts vegetationsperiod under vilken kulturväxten tar upp näringsämnen (beror på växtarten).

2. Inledning

De fördragsslutande parterna ska införa följande grundprinciper i sin nationella lagstiftning eller i sina riktlinjer och anpassa dem till omständigheterna i landet i syfte att minska de skadliga verkningarna av jordbruket på miljön. De fastställda kravgränserna ska ses som minimikrav för nationell lagstiftning.

3. Djurtäthet

För att säkerställa att inga gödselöverskott uppstår i förhållande till mängden brukbar jord måste antalet djur på en gård vara i balans med den markareal som står till förfogande för spridning av gödseln. Detta förhållande uttrycks i djurtäthet. När det maximala antalet djur fastställs måste behovet av balans mellan mängden fosfor och kväve i gödseln och växternas behov av näring beaktas.

4. Placering och planering av djurstall på gårdar

Djurstall och motsvarande utrymmen för djur på gårdar ska placeras och planeras så att varken grund- eller ytvatten förorenas.

5. Konstruktioner för gödsellagring

Kreatursgödsel ska lagras miljövänligt och behandlas på ett sätt som främjar en så hög utnyttjandegrad som möjligt. Jordbrukare ska uppmuntras till samarbete när det gäller användning av kreatursgödsel.

Lagringskapaciteten ska vara tillräckligt stor för en gödselmängd från minst 6 månader och för den längsta period då det är förbjudet att sprida ut gödsel på marken. Hantering och/eller förflyttning av kreatursgödsel till en annan gård för omedelbar användning eller lämplig lagring när spridning på marken är förbjuden kan beaktas vid bestämmandet av den kapacitet som krävs.

Utrymmen för lagring av kreatursgödsel ska byggas och inspekteras regelbundet så att läckage kan undvikas, och de ska till sin kvalitet vara sådana att spill kan förhindras. I fråga om olika typer av kreatursgödsel ska följande principer beaktas:

- fast kreatursgödsel ska lagras i utrymmen med vattentäta golv och sidoväggar,
- flytande kreatursgödsel/flytgödsel ska lagras i behållare vars botten och väggar är gjorda av material som inte släpper igenom fukt och som tål effekterna av åtgärder för att hantera kreatursgödsel,
- det rekommenderas att konstruktioner för lagring av gödsel är täckta för att hindra utsläpp.

Fast kreatursgödsel kan tillfälligt lagras direkt på jordbruksmark som är i användning, men detta kräver en rad konsekventa stävandeåtgärder som begränsar näringsförlusten under vissa lokala förhållanden. Tillfällig lagring av kreatursgödsel kan inte utgöra en del av den lagringskapacitet som krävs av en gård.

Det rekommenderas att dessa lagringskrav ska tillämpas även på andra typer av organiska gödselmedel.

6. Avloppsvatten från jordbruket, gödselvätska och ensilagevätska

Avloppsvatten från djurstall ska lagras i urin- eller slambehållare eller behandlas på annat lämpligt sätt för att förhindra förorening av miljön. Gödselvätska eller vätska som uppkommer vid framställning och lagring av ensilage ska samlas upp och ledas till behållare för urin eller gödselvätska.

7. Spridning av organiska gödselmedel och organiska restmaterial

Organiska gödselmedel och organiska restmaterial är värdefulla källor till kväve, fosfor, kalium och organiskt kol som behövs för att komplettera näringsämnen och humus i jordmånen.

Utöver näringsmängderna ska också mängderna skadliga ämnen i dessa gödselmedel och restmaterial, fyto- och biotillgängligheten och mängden mineralisering för olika organiska gödselmedel beaktas för att bästa möjliga tillgång för växter kan säkerställas och övergödning och förorening kan undvikas.

För att möjliggöra en hög utnyttjandegrad ska bästa tillgängliga spridningsteknik användas beroende på typen av gödselmedel, kulturväxten och platsens särdrag.

Organiska gödselmedel och organiska restmaterial ska bearbetas in i marken så snart som möjligt efter spridningen och alltid när de sprids på öppen jord.

Näringsämnena ska vara tillgängliga för växterna under vegetationsperioden med beaktande av olika gödselmedels egenskaper i jordmånen. Om marken är frusen, vattenmättad, översvämmad eller snötäckt, är spridning av organiska gödselmedel och organiska restmaterial förbjuden. Dessutom ska andra perioder fastställas under vilka spridning inte är tillåten på grund av hög risk för att näringsämnena sköljs bort.

8. Mängden näringsämnen som används

För att minimera övergödningen ska spridningen av näringsämnena i odlingsjord begränsas så att en balans uppnås mellan det uppskattade behovet av näring hos växterna och den mängd näringsämnen växterna får från jordmånen och från växtnäringspreparat.

Nationella riktlinjer med rekommendationer för gödslingen ska utarbetas med hänsyn till

- * jordmånens egenskaper, jordens näringshalt, jordart och sluttningsgrad,
- * klimatförhållanden och bevattning,
- * markanvändning och jordbruksmetoder, inbegripet växelbruk,
- * alla tänkbara yttre näringskällor.

Mängden kreatursgödsel som årligen sprids ut på marken, inbegripet den spillning djuren själva sprider, får inte överstiga en mängd som innehåller

* kväve 170 kg/ha

* fosfor 25 kg/ha,

för att ett näringsöverskott med hänsyn till jordmånens egenskaper, brukliga metoder inom jordbruket och växtarterna ska kunna undvikas.

9. Täckgröda under vintern

I odlingsområden där det anses behövt med tanke på vattenskyddet ska det finnas ett tillräckligt växttäck under vinter och höst för att spillet av växtnäring effektivt ska kunna minskas.

10. Vattenskyddsåtgärder och områden som binder näringsämnen

Skyddsåtgärder måste vidtas för att förhindra avrinning av näringsämnen i vatten. Detta gäller i synnerhet

* ytvatten: vid behov ska skyddszoner, skyddsremsor och sedimenteringsbassänger upprättas.

* grundvatten: vid behov ska skyddszoner för grundvattnet upprättas. Lämpliga åtgärder ska vidtas, såsom att minska gödslingsmängderna, att upprätta zoner där gödselspridning är förbjuden och att upprätta permanenta ängsområden.

* områden som binder näringsämnen: för att näringsförlusterna ska kunna minskas och den biologiska mångfalden upprätthållas ska våtmarker bevaras och om möjligt återställas.

11. Ammoniakutsläpp

För att minska ammoniakutsläppen från husdjursproduktion måste kväveöverskott i spillningen undvikas genom att enskilda djurs fodersammansättning anpassas efter djurens behov. Utsläppen från fjäderfäproduktion ska minskas genom sänkt fuktighetshalt i spillningen eller genom omgående lagring utanför uppfödningstrymmen.

Program med strategier och åtgärder för minskad ammoniakavdunstning från husdjursproduktion ska utarbetas.

Urin- och slambehållare ska vara täckta eller behandlade på ett sätt som effektivt minskar utsläppen av ammoniak.

12. Återvinning av näringsämnen

För att den näringsförlust som Östersjön är föremål för ska kunna minskas, näringsbesparingar uppnås, näringsstillgångar från jordbruket användas effektivt och näringsämnen från olika samhällsflöden återbördas till jordbruket uppmanas länderna att utarbeta och genomföra planer för återvinning av näringsämnen som ska innehålla:

- aktuella regionala uppgifter om uppkomsten av organiska restmaterial, i synnerhet kreatursgödsel och avloppsslam,

- aktuella regionala uppgifter om åkrarnas näringssituation och nationella jordmånskartor i synnerhet i fråga om fosfor,
- möjliggörande av utveckling av en marknad för återvunna organiska gödselmedel, vilket bidrar till en ändamålsenlig omfördelning av näringsämnen regionalt och/eller mellan stater och ersätter mineralgödsel,
- utveckling av åtgärder för att förbättra produktionen av återvunna gödselmedel, inbegripet information om produkternas säkerhet, användbarhet, produktionstekniker och logistiklösningar,
- uppmuntrande till intensivt samarbete mellan husdjurs- och växtproducenter för att säkerställa att näringsämnen utnyttjas effektivt och att jordmånen är fruktbar.

Regel 3: Växtskyddsmedel

Växtskyddsmedel får endast hanteras och användas i enlighet med en nationell riskminskningsstrategi som ska följa de bästa miljövårdsmetoderna (BEP). Strategin ska utgå från en inventering av befintliga problem och ställa upp lämpliga mål. Strategin ska innehålla följande åtgärder:

1. Registrering och godkännande

Växtskyddsmedel får inte säljas, importeras eller användas, om inte de registrerats och godkänts för sådana ändamål av de nationella myndigheterna.

2. Lagring och hantering

Växtskyddsmedel ska lagras och hanteras så att risker för spill eller läckage kan undvikas. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid transporter av ämnena samt påfyllning och rengöring av spridningsutrustningen. Annan spridning av växtskyddsmedel utanför det behandlade odlingsområdet måste förhindras. Avfall från växtskyddsmedel ska bortskaffas i enlighet med nationell lagstiftning.

3. Licenser

Kommersiell användning av växtskyddsmedel ska vara licensbunden. Licenskraven ska omfatta lämplig utbildning och kunskap om hur växtskyddsmedel ska hanteras för att minimera skador på hälsa och miljö. Användarkunskaperna om hantering och användning av växtskyddsmedel måste uppdateras regelbundet.

4. Spridningsteknik

Spridningstekniker och spridningspraxis ska planeras så att oavsiktlig drift eller avrinning av växtskyddsmedel förhindras. Upprättandet av skyddszoner längs med ytvatten ska uppmuntras. Spridning från luften ska förbjudas, för specialfall ska det krävas tillstånd.

5. Testning av sprututrustning

För att säkerställa tillförlitliga resultat vid sprutning med växtskyddsmedel ska regelbunden testning av sprututrustningen uppmuntras.

6. Alternativa bekämpningsmetoder

Utveckling av alternativa bekämpningsmetoder för växtskydd ska främjas.

Regel 4: Miljötillstånd

Av jordbruk med djurproduktion över en viss storlek ska det krävas miljötillstånd.

För anläggningar med intensiv uppfödning av fjäderfä, svin och nötkreatur med plats för mer än 40 000 fjäderfä, 2 000 köttsvin (över 30 kg), 750 sugor eller 400 nötkreatur måste det krävas tillstånd som i sin helhet samordnas av behöriga myndigheter.

I tillståndet ska företagets nivå på miljöskyddet överlag, inbegripet utsläpp till luften, vatten och marken, uppkomst av avfall och förebyggande av miljöskador beaktas. Kriterierna ska utgå från bästa tillgängliga teknik (BAT).

När de behöriga myndigheterna ställer upp kriterier för tillstånden kan de beakta företagets tekniska egenskaper och geografiska läge samt lokala miljöbetingelser.

Dessa stora husdjursanläggningar ska ses som källor till punktbelastning och de måste därför vidta lämpliga åtgärder.

För anläggningar med mera än 100 husdjursenheter ska de fördragsslutande parterna ställa fast allmänna regler eller något slag av förenklat tillståndssystem för att säkerställa att kraven i denna bilaga uppfylls.

Bägge tillståndssystemen ska tillämpas på redan befintliga anläggningar, nya anläggningar och sådana redan befintliga anläggningar där det görs större ändringar före år 2012.

Regel 5: Övervakning och utvärdering

De fördragsslutande parterna ska i sina nationella program beskriva hur de åtgärder som anges i denna bilaga genomförs och utvärderas.

För att kunna göra en utvärdering av åtgärdernas effekter ska de fördragsslutande parterna utveckla projekt för undersökning av åtgärdernas verkan och jordbrukssektorns inverkan på miljön.

Regel 6: Utbildnings-, informations- och rådgivningstjänster

De fördragsslutande parterna ska främja system för utbildning, information och rådgivning i anslutning till miljöfrågorna inom jordbruket.

